

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 72.

V Ljubljani, ponedeljek dne 8. oktobra 1917.

Leto I.

Nasprotstva.

Človek je poln nasprotstev; on, le družbeni drobci, je sam cela družba, družba, v kateri je navadno zelo živahno, dostikrat silno nemirno, včasih tako nemirno, da napravi sam konec temu nemiru. Nemški pesnik pravi, da prebivata v vsakem človeku dve duši. A ne le dve, temveč sto jih živi v njem, tudi v najbednejšem. In vsaka stremi po samovladi, ki je pa ne more priobiti, ne da bi razbila vse družbe. Vsak posameznik ni le v vednem boju s svojo okolico, temveč se bori venomer tudi sam s seboj, in zgodovina posameznika je le razvoj nasprotstev, ki tvorijo njegov jaz. Nasprotujoči si interesi niso živi le med različnimi osebnostmi, temveč vsak človek ima nasprotujoče si interese.

Kakor v vsaki družbi, tako se razvije tudi v posamezniku ustava — razum. In kakor je ustava družbe, če že ne po obliki, pa vsaj po vsebini, kompromis med razredi, ki žive v tej državi, tako je razum, ustava posameznika, kompromis med njegovimi raznovrstnimi željami. Razum se razvija polagoma, nihče ga ne prinese že razvitega in umerjenega s seboj na svet, vsak mora plačevati za njegov razvoj drago učnino. Bridke izkušnje izučijo vsakega posameznika, da brzda svoje strasti, da postavlja meje svojemu pohlepu, ker drugače se ugonobi. Odrekamo se marskaterim stvarim, celo prav mnogim, da ne izgubimo vsega. Sami s seboj se pogodimo, postajamo razumni, kajti razumno ravna, le tisti, ki se ob pravem času spomni, da je bil že tepen. Vsi ljudje nimajo enakega razuma, ga tudi ne morejo imeti. Kar se zdi enemu najbolj pametno, to se zdi drugemu prismojeno. Mož ima drugačen razum nego žena, starec drugačnega nego mladenič, umetnik drugačnega kakor birokrat. Razlika nadarjenosti in razmer ustvarja raznovrstne razume. Ali kdor nima svojega razuma, ta ga sploh nima.

Kar velja o posamezniku, to velja tudi o vsaki skupini posameznikov, o vencu dam pri kavi, o družbi kvartopircev, o društvu filozofov prav tako kakor o celem stanu, kasti, verski družbi, narodu. Tudi v vsakem razredu so interesna nasprotstva kakor v posamezniku. Razred se pa uveljavi le tedaj, če zagospodari nad temi nasprotstvi, če jih premaga. Kadar pa razred ne more več spraviti v sklad svojih notranjih in zunanjih nasprotstev, tedaj mu preti pogin.

Kakor razvija vsak posameznik sam svoj razum, tako mora tudi vsak razred razviti sam iz sebe svoj razum, svojo ustavo. Moralne pridige še nikogar niso pripravile na pravo pot, temveč edino le njegove neprijetne, težke izkušnje. Prav tako se uči razred iz svojih porazov. Vzemimo razred proletarcev. Še noben socialni demokrat ni padel z neba. Mi pravimo sicer, da je socializem svetovno naziranje proletariata, ali to ne pomenja, da so socialistične ideje že to ne pomenja, da so socialistične ideje že prirojene delavcu. Vsak delavec se s trudom prerine do svoje razredne zavesti. Kdor pozna proletariata res dobro, ve, da ni proletarcu v začetku nič bolj tuje kakor proletarsko mišljenje, to namreč, kar je njegovo bistvo. Proletariat stopa v zgodovino obtežen z vsemi predsodki meščanske družbe; razred, ki je pozvan, da izvrši najsilnejšo vseh

družabnih revolucij, se obeša dolgo časa na malomeščanske, reakcionarne ideale. Šele v teku dolgotrajnega, mukotrnega razvoja vtepe kapitalistična resničnost proletariatu kričeče nasprotstva med njegovim podedovanim meščanskim naziranjem — torej med njegovo proletarsko nespametjo — in njegovim družabnim položajem. Proletariat prestane neizmerno trpljenje, preden se osvobodi svojih neproletarskih tradicij, preden se krepko postavi na svoje noge, razvije svoj, proletarski razum.

Iz vseh raznovrstnih plasti družbe se stekajo pristaši proletarske stranke, socialne demokracije. Ali je potem čudno, če se pojavljajo v stranki sami različni nazori o tem ali onem vprašanju? Kajti tega ne smemo nikdar pozabiti: Kdor pride v socialno demokratično stranko, ta pride po dolgotrajnem notranjem razvoju in prinese s seboj posebnost tega razvoja, ki izhaja pri vsakem iz drugačnih početkov. To smo hoteli poudarjati z današnjimi razmotrivanji z ozirom na to, ker se pojavljajo v naši stranki ravno sedaj različna mnenja o aktualnih vprašanjih. Zdrav je ta pojav in prav nič se ne bojimo, da bi nas zvedel na napačno, nesocialistično pota. Razgovorimo se o vsem, kar nas teži, kar se nam zdi vredno, da ostane živo v nas. Vsi, ki govorijo med nami drugače, kakor smo bili vajeni doslej, so ljudje, ki jim je pridobitev socialističnega prepričanja najsvežja pridobitev njihovega življenja, ki jim je cilj socializma cilj njihovega dela in ki vedo, da se končno stekajo vse reke v morje, delo proletariata vsakega posameznega naroda v končno revolucionarno delo svetovnega proletariata. In stranka bo znala ločiti dobro od slabega, obvladala bo končno nasprotujoča si mnenja in ustvari iz očiščenih naziranj trden temelj našega bodočega dela.

K. Kautsky:

Avstrija in Srbija.

1. Porajanje cesarstva.

Izhodišče vojne je razmerje med Avstrijo in Srbijo. Že začetka svetovne vojne ni mogoče pojmiti, če ga omejimo le na formulo imperialistične vojne. Brezdvomno je, da so na eni strani, pri Avstriji, imperialistični nagoni močno delovali. Ali niso bili edini. Poleg njih so se uveljavljali še drugi iz predimperialistične dobe. Na drugi strani, pri Srbiji, sploh ni mogoče govoriti o imperializmu, kvečjemu če bi hoteli označiti vsako stremljenje po povečanju za imperialistično. A potem bi ta beseda sploh nobene stvari več ne pojasnjevala. Ne povedala bi drugega nego to, da je stremljenje držav po povečanju posledica njihovega stremljenja po povečanju.

Znanstveno razlago sedanje vojne podaja imperializem le tedaj, če ga smatramo kot prikaz politike posebne vrste kapitalizma, »finančnega kapitala«, da govorim s Hilferdingom, ki je zavladal v letih osemdesetih in devetdesetih prejšnjega stoletja v višje razvitih deželah kapitalističnega proizvodnega načina.

V predidoli dobi kapitalizma, ko je vladal industrijski kapital bolj enostavnih oblik, je bila buržvazija liberalnega mišljenja in je stremila po narodni državi. V dobi imperializma pa se poslovi od liberalizma in poizkuša, da razširi državo preko narodne države s tem, da si priklopi brezpravna in manj

upravičena ozemlja, kolonije in zaščitne države. Kadar prideta dve kapitalistično visoko razviti državi pri tem stremljenju v boj za plen, govorimo lahko o čisti imperialistični vojni.

Drugačna pa je stvar tam, kjer prihaja kapitalistično višje razvita država v svojem imperialističnem stremljenju po povečanju v konflikt z državo, ki je gospodarsko še zaostala, ki je še v predimperialističnem stadiju, ko stremi še po narodni državi. Konflikt izvira lahko iz obojestranskega stremljenja po povečanju, a vsled tega ni še čisti imperialistični konflikt, temveč je konflikt med imperializmom in narodnim samoodločevanjem.

Ce je konflikt čisto imperialističen, tedaj je proletariatu prav vseeno, kdo dobi plen. Kdo naj dobi Maroko ali Kongo, o tem se nismo prepirali v mednarodni socialni demokraciji. Kjer pa prihajata v konflikt imperializem in narodno samoodločevanje, tam ne sme biti mednarodna socialna demokracija gledé izida ravnodušna. Ona ima najmočnejši interes na tem, da ni demokracija nikjer prikrajšana. To se je pokazalo že v burski vojni, ki je bila od strani Anglije imperialistična vojna, a od strani Burov ne. Pri tem seveda nismo nacionalisti, ki premostrivajo nacionalni spor kot zgolj krajevno zadevo, brigajočo le prizadeti narod. Politika socialne demokracije mora biti svetovna politika, seveda v drugačnem zmišlju kakor pojmujejo to besedo imperialisti; ne politika, ki osvaja izven svojega naroda po vsem svetu vire moči in izkoriščanja, temveč politika, ki ne spravlja nikdar v osamljenost razmere in potrebe svojega naroda ali jim daje prednost pred razmerami in potrebami drugih narodov, temveč premostriva vedno učinek nacionalnega delovanja na občestvo vseh narodov in si postavi za najvišje vodilo razmere in potrebe tega občestva. Tak način svetovne politike ni nikdar enostaven. Tudi za popolno razumevanje avstrijsko-srbskega konflikta je potrebno, da pogledamo daleč nazaj, da jasno spoznamo pomen avstrijske politike.

Politiko Habsburžanov znači dolga stoletja to, da so razprševali in oslabljevali svoje moči v lovu za mnogoštevilnimi, deloma nedosežnimi stvarmi.

17. in 18. stoletje tvorita dobo absolutizma. Stara fevdalna družba propada, denarno gospodarstvo kapitalizma se vedno bolj šopiri v njej. Na mesto nediscipliniranih vojnih hlapcev gospodarsko neodvisnih fevdalnih gospodov in na mesto njihove uprave države prihajajo plačane armade in plačani državni uradniki, armade in uradniki pa popolnoma odvisni od monarhije. Mesta se ojačijo. Tam, kjer je fevdalno plemstvo še močno in zatira mesta, ga podpirajo mesta napram sili deželnega gospoda. Ta sila narašča v prej omenjeni dobi po vseh državah Evrope, izvzemši Anglijo, kjer ne pridobita armada in birokracija nobenega odločilnega mesta, in Poljske, kjer se ne dviga nobena pomembna mestna buržvazija.

Tudi Habsburžani dosežejo v tej dobi absolutno moč v državi, ali vendar ne tako popolno, kakor žele. Kajti oni niso bili gospodje le v eni državni tvorbi, temveč v dveh državnih tvorbah. Enkrat v dednih deželah, to je v okrožju posesti, ki so jo polagoma pridobivali, izhajajoč od nadvojvodine Avstrije, z osvojitvami, ženitbami in

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica Štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list se poštnine proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

dednimi pogodbami. Po jezikovni rabi ne spada Ogrska semkaj. Potem pa v nemški državi, kjer so bili po utrjenem običaju izvoljeni cesarji. V dednih deželah se jim je posrečilo, da so popolnoma vzpostavili absolutizem. Prekucniško avstrijsko in češko plemstvo so premagali v bojih, ki so vpejli tridesetletno vojno. Težje so ugnali ogrsko plemstvo, ki se je po vsakem porazu prej ali slej zopet dvignilo. Popolnoma so se pa izjalovili njihovi poizkusi, da bi si ohranili cesarsko moč v nemški državi. Prenašati so morali to, da so podelile v Nemčiji absolutistične tendence časa absolutno moč posameznim deželnim knezom, a ne cesarju, tako da je padalo cesarstvo bolj in bolj do dekorativne vloge. Kljub temu so hoteli varovati svoj vpliv v Nemčiji, opirajoč se na sredstva moči dedne države. In tako so prihajali vedno v očitnejše nasprotstvo z državo, ki je bila v Nemčiji od časa »velikega kneza« (1640.—1688.) najpomembnejša za Avstrijo, čeprav se še dolgo ni mogla meriti z njo — s Prusko.

Ko je Friderik II. nastopil vlado je obsegala Pruska nekaj nad 2000 kvadratnih milj, Avstrija nad 9000, ozemlje Bavarske, ki je bila za tema dvema največja država v rajhu, ni merilo niti 1000 kvadratnih milj. Kljub temu, da je bila Prusija tako majhna, je širila svoje ozemlje na stroške svojih večjih sosedov, tako Poljske kakor Avstrije, in sicer z zvezami, enkrat v zvezi s Francosko, drugič v zvezi z Rusijo.

Da se utrdijo kot vodilna moč v rajhu in pozneje v nemški zvezi in da drže Prusijo v šahu, to je bila ena izmed zgodovinskih nalog, ki so jo zasledovali Habsburžani v zadnjih stoletjih do 1866. in katere so žrtvovali velik del svoje sile. V tem stremeljenju kakor tudi v tem, da uveljavijo absolutizem v svojih deželah, jih je podpirala katoliška cerkev. (Dalje prih.)

Politični pregled.

= **Burna seja nemškega rajstaga.** Rajstag je razpravljal v soboto o socialistični interpelaciji glede vsenemške agitacije v armadi. Pri utemeljevanju je socialni demokrat Landsberg opozarjal na to, da prihajajo vse nemške agitacije po neštevilnih potih k armadi in sicer z odličnim sodelovanjem oblasti, ki so vedno naglašale potrebo deviške nedolžnosti armade. Iz vseh delov Nemčije prihajajo kliči nesrečnežev, ki jih silijo njihovi predsojnik vstopu v domoljubno stranko. Govornik je navedel veliko število primerov, da dokaže, kako se v armadi s tiskovinami, predavanji in tako dalje z dovoljenjem predstojnikov propagira delovanje, ki je naperjeno proti sklepu parlamenta z dne 19. 7. Na interpelacijo je odgovarjal vojni min. pl. Stein. Takoj začetkom svojega govora je zadel na viharne proteste levice, ki so se ponavljali skoro pri vsakem stavku, tako da je zamogel predsednik le s težavo vzdrževati red. Minister je izvajal, da niti on, niti armadno vodstvo ne moreta prenašati politične agitacije v armadi. (Protesti pri socialistih.) Informiranje armade se je vršilo od pričetka vojne in se še vrši, vendar pa se giblje v čisto drugih smereh in ciljih. O lažeh sovražnikov, ki nam pripisujejo krivdo na vojni, je bilo treba obvestiti vojake. Poročalo se je o pravih vzrokih vojne, o namenih sovražnikov in o posledicah izgubljenih vojn. Sredstva za to so bila skoro povsod enaka. V smereh armadnega vodstva ni najti nobene besede o politiki. Mi vemo, da delujejo sovražniki z vsemi sredstvi na to, da bi zasejali neednost med naš narod. To informiranje, ki se vrši v armadi, se nadaljuje tudi v domovini. Kolikor mi je znano, so bile tudi v tem oziru meje prekoračene, proti čemer pa se je pravočasno nastopilo. Namestnik kanclerja, državni tajnik dr. Helfferich, je izzval skoro z vsako besedo viharne medklice na levi. Kancler, je izvajal govornik, soglašal z vojnim ministrom in vsemi vojaškimi mesti v tem, da se politike ne sme zanesti v armado. Posl. Landsberg je pozivljaj kanclerja, naj se izrazi, kako sta-

lišče zavzema napram domoljubni stranki. Državni kancler, ki je gotovo prekinpšek obremenjen z važnimi posli, ni imel povoda, da bi prišel radi te stvari semkaj. Zmožen sem dovolj, da odgovorim na to tudi jaz. Iz besed posl. Landsberga nisem slišal klincev, da naj se kancler zavzame za domoljubno stranko ali pa jo prekolne. Zato tudi ni treba izgubljati nobenih besed. Zamorem Vas pomiriti. Ako do ljudi, ki so na čelu armadne uprave in državnega vodstva, nimate zaupanja. (Živahni medklici: Ne, nimamo ga!), potem nima nobenega pomena, da bi izgubljal še nadaljne besede. Državni tajnik je prekinil svoj govor in zapustil precej razburjen govorniško tribuno. Kmalu nato je sploh odšel iz dvorane. Na predlog socialistov se je pričela debata o interpelaciji. Posl. Trimborn (centrum) je izjavil, da so vsi poslanci centra proti temu, da bi pristopili domoljubni stranki. Postavljamo se odločno in soglasno na stališče odgovora na papeževo noto, da pripomoremo tako po svoje, da zagotovimo nemški domovini časten mir. (Živahno odobravanje.) Posl. dr. Thoma (nac. lib.) smatra domoljubno stranko le za organizacijo protesta proti načinu, kakor se hoče doseči mir. Posl. Gräfe (kons.) smatra domoljubno stranko kot sunek proti akciji gotovih ljudskih krogov in proti prenapeti mirovni agitaciji. Poslanec Hass (nap. ljud. st.) protestira proti izvajanjem vojnega ministra in izjavi, da nikakor ne gre, da bi v istem trenutku, ko kancler kaj zagotavlja, zavzemal vojni minister nasprotno stališče. Ako protestiramo proti vsenemški agitaciji v armadi in domovini, se to ne vrši v interesu naše stranke. Prepričani smo, da trpita vsled te agitacije tako domovina kakor tudi armada. Predsednik je nato naznanil poprej naznanjeni predlog nezaupnice neodvisnih socialistov. Posl. Werner (nem. frakcija) je branil cilje in stremiljenja nemške domoljubne stranke. Nato je bila nadaljna debata prekinjena do ponedeljka. Predlog neodvisnih socialistov se glasi: Rajstag naj sklene: Obravnava zadeve, kakor jo je vršil rajhskancler, ne odgovarja naziranjem rajstaga.

= **Kriza v Nemčiji.** Vsled interpelacije socialistov in vsled skrajno izzivajočega nastopa vojnega ministra in kanclerjevega namestnika Helffericha je nastala v nemškem državnem vodstvu resna kriza. Kanclerjev namestnik, ki ni priljubljen zaradi svojega prevzetnega nastopanja pri nobeni stranki, bo moral najbrže odstopiti. Odstopiti bo moral skoraj gotovo tudi kancler Mihaelis, ki ni prišel na sejo z izgovorom, da ima preveč drugega posla. Kancler je začel pogajanja z državnozbornsko večino, ki zahteva od njega, da se odločno izjavi za ali proti vsenemški agitaciji. Ako pogajanja ne zadovolje večine, je ta odločena, da stavi primeren predlog k interpelaciji.

= **Nemčija in Czerninov govor.** Oficijozna „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ prinaša na prvem mestu članek, ki izraža soglasje z izvajanjem grofa Czernina v Budimpešti.

= **Nova avstrijska kronovina?** Z Dunaja poročajo „Prager Tagblattu“: V političnih krogih se bavijo z načrtom, da se uredi razmerje avstrijskih Ukrajincev napram državi. Predlagajo, naj se odcepi od vzhodne Galicije oni del, kjer je ukrajinsko prebivalstvo v večini in naj se združi ta del z Bukovino v posebno kronovino.

= **Večina v avstrijskem parlamentu dela v dobro entente!** Do tega sklepa prihaja dunajski dopisnik lista „Münchener Neueste Nachrichten“. Ta gospod piše tole: „S tem da so izrekli nezaupnico kontrolni komisiji za državne dolgove pri vprašanju vojnih posojil, s tem da nočejo glasovati niti za provizorični proračun — pri čemer ne podpirajo Čehov le ostali Slovani, temveč tudi socialni demokratje — hočejo očitno pokazati, da je vodstvo države — in ne le glede notranjih zadev — v nasprotstvu z večino parlamenta in torej v nasprotstvu z avstrijskimi narodi. Z eno besedo: Kar delajo sedaj Čehi in Jugoslovani in gotovo tudi del Poljakov, to se godi, če ne že po naročilu entente, pa prav gotovo v dobro entente, torej naših sovražnikov, ki so razglasili nedavno zopet svoje vojne cilje po Asquithu. Ta cilj je pa danes isti kot v začetku vojne

— uničenje avstro-ogrske monarhije. Če ravno sedaj zopet podčrtavajo Čehi svoje državno-pravne zahteve, če delajo z vsemi silami na to, da uničijo življenjsko silo centralnega parlamenta (kdo dela bolj za uničenje parlamenta kakor Nacionalverband s svojimi izzivanji, op. ur.), tedaj ne delajo tega zato, da bi vrgli Seidlerjevo ministrstvo, ki nikakor ne uživa zaupanja nemških strank, temveč odklonitev državnih potreb, grajanje vojnih posojil, naj bo signal za tujino, da ne stoji večina državnega zbora za centralnim državam. Nevarna igra je, ki jo igrajo in gre za velike stvari. Zato je umevno, če je doseglo razburjenje v nemških krogih visoko stopnjo. Zelo se še pogreša vladne izjave, da je brezpogojno izključeno vsako vmešavanje v notranji politični avstrijski red na bodoči mirovni konferenci od strani tujine. Kakor je to samoposebi umevno, vendar bi bilo treba povedati to tako odkrito in brezobzirno, kakor govore slovansko radikalni glasovi odkrito in brezobzirno v nasprotju z misli. Taka izjava bi vsaj očistila zrak.“ — Ali niso ravno Nemci v Avstriji tisti, ki nočejo ničesar slišati o takojšnji pametni in smotreni ureditvi notranje političnih zadev v monarhiji? Ali niso Nemci, ki zahtevajo zastarelo narodnostno avtonomijo v kronovinskih mejah?

= **Nemški Nacionalverband za nadaljevanje vojne.** Dunajska „Arbeiter-Zeitung“ ugotavlja na podlagi različnih izjav Nacionalverbanda, da je ta zveza avstrijsko nemških buržvaznih poslancev proti miru, za nadaljevanje vojne in za aneksije. Med drugim pravi „Arb-Zeitung“: „Tem prijetnim zahtevam res ni težko, da zahtevajo polnih ust: Sede v zaledju v bogastvu ali v uradih in časteh; kaj jih torej briga, da teče kri v strelskih jarkih in da trpi ubogo ljudstvo pomanjkanje in stradanje? Nič jim ni zato, če se podaljšuje vojna, hočejo in zahtevajo jo, ne marajo miru, hočejo le nadaljevanje strašnega človeškega klanja. Za nemško ljudstvo v Avstriji je najvažnejše, da deluje Nacionalverband proti vojni in za nadaljevanje vojne. Zapomni si to, nemško ljudstvo!“

= **Grof Barbo, zastopnik kočevskih Nemcev v državnem zboru** je tudi podpisal znani oklic na avstrijske Nemce, kjer ščuva Nacionalverband za nadaljevanje vojne. Oklic so podpisali tudi znameniti avstrijski vseučiliščni profesorji in dunajski krščanski socialci!

= **Nadomestne volitve.** V imunitetnem odseku napove vlada najbrže nove volitve za izpraznjene mandate. V pošteve ne prihajajo le mandati umrlih poslancev, temveč tudi mandati amnestiranih in obsojenih poslancev. Nadomestne volitve se izvrše najbrže še letos. Odvisne so volitve od tega, če bodo zmogla preobložena okrajna glavarstva delo.

= **Državni poslanci in vojaške oprostitve.** Minister za deželno brambo je naznanil predsedniku poslanske zbornice, da je odprt od 2. oktobra dalje na Dunaju, Goldschlagstrasse št. 14/16 poseben poizvedovalni urad za vojaške oprostitve. Ta urad je namenjen le poslancem, da lahko pizvedo o stanju važnih oprostitev iz njihovih volilnih okrajev. „Arb-Zeitung“ piše o tej stvari sledeče: Ne gre, da se postavi za poslance posebno pravico. To lahko povzroči, da se rešijo prošnje, ki jih podpirajo poslanci, ugodno, druge, upravičene prošnje bi pa zaostajale. — S tem mnenjem se popolnoma strinjamo, ker mora veljati enaka pravica za vse.

= **Važno imenovanje.** Francoski poslanik v Bernu, gospod Beau, zapusti svoje mesto. Za novega francoskega poslanika v Bernu je imenovan Thierry, bivši francoski finančni minister. Thierry, je dobil naslov poverjenega ministra, ki ga prejšnji poslanik ni imel. Zato smatrajo diplomatični krogi v Bernu, da ima Thierry prav posebno poverila in da je ta odredba francoske vlade ugodna za rešitev bodočih mirovni vprašanj.

= **Bivši minister, obdolžen veleizdaje.** V francoski zbornici so obravnavali dve interpelaciji v zadevi pred kratkim odstopivšega ministra za notranje zadeve Malvyja. Daudet, šef urednik lista „Action Française“ je pisal predsedniku francoske republike Poincaréju pismo, kjer dolži Malvyja, da je izdajal skozi tri leta Nemcem vse vojaške tajnosti Francije.

V dolgi debati, ki se je razvila na interpelaciji, je dobil Malvy popolno zadoščenje. Ministrski predsednik Painlevé je izjavil koncem debate, da mora Daudet tekom 48 ur dokazati svoje obdolžitve, drugače ga zadene težka kazen. Vlada bo predložila zakonski načrt, da zadene obrekovalca.

— **Volitve na Finskem.** Pri volitvah za finski deželni zbor je dobil blok združenih meščanskih strank 30.706 glasov, socialni demokratje 30.106, švedska stranka 6304, kmetiška stranka 2621 in krščanska delavska stranka 1591 glasov.

Tudi duhovniki naj bodo vojaki!

Poslanec pl. Hoek in tovariši so predlagali 3. oktobra sledeče:

1. Z načelom enakosti vseh državljanov pred zakonom so nezdružljive prednosti posameznih ali ponsameznih razredov in poklicev. Sila vojne, vsled katere se je razširila črno-vojniška dolžnost celo na petdesetletne brez ozira na njihovo dolžnost, da vzdržujejo rod-bino, prikazuje za krivico, da se ne pritegne k vojni službi veliko število mladih, za vojno službo popolnoma zmožnih moških tudi tedaj ne, če niso neobhodno potrebni za oskrbovanje javnih ali drugih neobhodno potrebnih služb. Iz tega vzroka in ker prav nič ne dvomiho o tem, da se prizna v največji meri vsem verskim služabnikom, ki se uporabljajo kot voditelji matrik, kot dušni pastirji ali kot katehetje „neobhodna potreba“, in prizna s tem oprostitve od vojne službe, predlagamo:

Zakon z dne... glede izpremenjenih določb brambnega zakona. S pritrdilom obeh zbornic državnega sveta odrejam, kakor sledi: Določbe brambnega zakona z dne 5. jul. 1912, drž. zak. št. 128, § 29 o olajšavah kandidatov duhovniškega stana, duhovnov in dušnih pastirjev glede izpolnjevanja brambne dolžnosti se razveljavijo. Izvršitev tega zakona se poveri ministru za deželno brambo.

2. Častniki po poklicu nižjih činov in častniki v rezervi, deželne brambe in črno-vojniški častniki smatrajo z vso pravico kot za postavljanje, da dobe čisto mladi duhovniki, kadar se jih rabi v vojaški službi, brez vsega čin stotnika in so tako glede časti in prejemkov pred vsemi svojimi tovariši po letih daleč naprej.

Zato predlagamo, da skene poslanska zbornica: Gospoda ministra za deželno brambo pozivljamo, da izpremeni v soglasju z gospodom vojnim ministrom predpise, kako se naj postopa z vojaškimi dušnimi pastirji vseh veroizpovedanj, tako da ne bodo imeli več prednosti v svojem činovnem razmerju pred enakimi uvrstilnimi letniki rezervnih častnikov in rezervnih gazistov.

Dnevne beležke.

— **Eden najbogatejših ljubljanskih trgovcev v mestni ubožni akciji.** Sobotni „Slovenec“ poroča: Tudi v Ljubljani se dobe brezvestni ljudje, ki imajo dovolj dohodkov, ki pa vendar ubogim izpred ust utrjavajo s tem, da so uradu mestne aprovizacije dali napačne podatke in tako prišli v mestno ubožno akcijo. Tak kričeč slučaj je bil odkrit te dni. Od mestne ubožne akcije je dobival živila, ki so namenjena najubožnejšim, eden najbogatejših trgovcev, kar jih je zadnja leta dobila Ljubljana.

— **Deghenghi kot hišni gospodar** se prav malo briga za snažnost v Kolizeju v Ljubljani. Greznic ne izpraznjuje menda nikoli o pravem času. Ko je bil dež v soboto nekoliko bolj, je stopila gnojica iz greznice in preplavila stranišča tako, da so že dva dni pod vodo. V tem pogledu so torej v Ljubljani še vse premalo stroge določbe.

— **Prenočišče je iskal.** V soboto zvečer je prišel v ljubljansko kavarno na Starem trgu proti enajsti uri prileten mož. Tam je použil naročeno pijačo, potem pa legel in zaspal. Ko je prišla policijska ura, je mož le nerad zapustil lokal ter hotel ostati čez noč v kavarni. Končno so ga odpravili. Trudni mož pa ni

odšel, marveč se je sprehajal po trgu in čakal da se odšli domači k počitku na svoje stanovanje. Nato je sedel na prag kavarne, sezul črvelj in razbil veliko šipo v vratih. V kavarni je potem popil nekoliko slivovke, potem pa legel k počitku, hoteč menda mirno prespati hladno in deževno noč. Ropot je zbudil tudi sosednje stanovalce. Na nesrečo je prišla kmalu za njim tudi policijska straža in ga odvedla k počitku v zapor. Ali mož ni imel stanovanja ali kaj je bilo povod temu očividno nepremišljenemu dejanju, ne vemo.

— **To bo razsvetljava!** Konsumno društvo za Ljubljano in okolico je zaprosilo mestni magistrat, da mu dodeli petrolej za razsvetljavo prodajalne v Šiški in Vodmatu. Obe prodajalni imata 8 prostorov in 2 kleti. Proda se na mesec v teh prodajalnah na mesec za 80.000 kron blaga. Dela v teh prodajalnah 9 oseb. — Mestni magistrat je dodelil za obe prodajalni 3 litre na mesec... kar seve zadoštuje pri največji štedljivosti komaj za 6 dni.

— **Zakaj dobivajo Gradčani več petroleja kakor Ljubljančani?** V Gradcu dobe zasebne stranke po pol litra petroleja na teden, obrtniki po 1 l. V Ljubljani smo ga dobili za cel september pol litra, a samci in samice sploh nič. Zakaj taka razlika.

— **Nezgoda v Žabkarjevi tovarni.** V petek je padel velik kos železa delavcu Sitarju na nogo, tako da je moral iskati zdravniško pomoč.

— **Dogodki v Wagni.** Poslanec Pittoni, dr. Bugatto, Degasperi in Hruška so šli kot zastopniki begunskega odseka v soboto v begunsko taborišče v Wagni na Štajerskem. Poslanec Gostinčar je bil brzojavno pozvan, da se pridruži odposlanstvu. Poslanec dr. Bugatto bo sestavil za begunski odsek poročilo o razmerah v Wagni. Odsek bo imel jutri zopet sejo, na kateri bo razpravljal o Bugattovem poročilu.

— **Italijanski letalci na Štajerskem.** Prvič je velika laška zračna ladja, Caproni, dospela na Štajersko, Pri Mariboru je padla na tla, ter popolnoma zgorela. Ogrodje tega capronija so našli ob Dravskem obrežju v nekem gozdu. Ogromno letalo je priletelo od Pohorske strani ter se je spuščalo na tla, ter se je brez dvoma pokvaril stroj. Zapletlo se je v vrhove dreves; nastal je ogenj ter uničil zračno ladjo. Posadke ponesrečenega zrakoplova ni bilo nikjer; najbrže se skriva v tamošnjih gozdih. Kakor se naknadno poroča, so ubegle pilote ponesrečene laške zračne ladje zasledili v gozdovih pri Sipnici ter jih izročili vojaški oblasti. Med ujetimi sta tudi dva italijanska častnika.

— **Pritegnitev nepotrjenih črnovojnikov k vojaškemu službovanju.** Deželno-brambno ministrstvo razglasa: V raznih vojaških pomožnih službah je še vedno mnogo vojakov, ki prihajajo po svoji usposobljenostni stopnji v poštev za službovanje na fronti ali vsaj pri etapnih črtah. Da se izvede izmenjava tega moštva, ki pri naborih ni bilo spoznano za sposobno za orožje, v zmislu določb § 26 predpisov glede organizacije črnovojništva, bodo poklicani v večjem obsegu v službovanje. Tozadevno prihajajo v poštev letniki 1891—1868, predvsem oni, ki se priglasijo prostovoljno, in dalje one osebe in poklici, ki ali ne izvršujejo svojega poklica ali pa opravljajo poklice, na katerih popolno izvrševanje v sedanjem času se zamore še najprej resignirati. V javnih službah nastavljenе osebe kakor tudi osebe, ki so zaposlene v vojaškim svrham služočih obratih, ne prihajajo tu v poštev. Dalje se bo tudi vsem drugim poklicnim panogam, ki so važne ravno v sedanjih okoliščinah, kolikor mogoče prizanašalo pri odvzemanju delovnih sil. Končno se pripominja, da se bo pri vpoklicevanju prav posebno oziralo tudi na ozemlja, ki so neposredno prizadeta po vojnih dogodkih.

— **Petdesetletno moštvo se odpusti.** Vojni minister je izjavil deputaciji poslancev, da se po cesarjevem ukazu v najkrajšem času odpusti iz vojne službe moštvo letnikov 1865 in 1866. To pomeni odpust 130.000 do 140.000 mož iz službe na fronti. Letnik 1867 se za enkrat še ne odpusti, ker zanj še ni potrebne nadomestila.

— **Vojne podpore na Ogrskem.** Pod Predsedstvom ministrskega predsednika Wekerla se je v soboto vršila seja ogrskega ministrskega sveta. Predmet razprave je tvorilo zvišanje vojne podpore javnih uradnikov. Pripravljeni zakonski načrt, ki bo predložen v prvi seji poslanske zbornice, je zgrajen na temelju, da dobe javni uradniki najnižjih činovnih razredov 100 % svoje temeljne plače za vojno podporo. Vojna podpora najvišjih činovnih razredov znaša 50 % temeljne plače. Ministri ne dobe nobene vojne podpore. Novi zakon stopi v veljavo dne 21. novembra t. l.

Socialna politika.

Za delavsko varstvo. Mednarodna strokovna konferenca v Bernu je sklenila, da prosi vlade vseh vojskujočih se držav, naj zagotove delavskemu razredu v mirovni pogodbi minimalno mero varstva in pravic. V mirovni pogodbo naj se sprejmejo določbe, da se zagotovi delavstvu svobodno preseljevanje, koali-cijska pravica in za varstvo delavčevega življenja. Konferenca smatra mirovno pogodbo, ki nekoč konča svetovno vojno, za najpripravejše izhodišče za krepko, skupno delovanje narodov na polju socialnih reform. Konferenca zahteva, naj se prepovedo po vseh državah prepovedi za izseljevanje in pusplošne prepovedi priseljevanja; nabiranje kontraktnih delavcev za tujino in pripuščanje kontraktnih delavcev naj se tudi prepove. V vseh deželah naj dobi delavstvo koali-cijsko pravico. Glede socialnega zavarovanja je zahtevala konferenca, naj se obvezno zahteva od dežel, kjer še nimajo zavarovanja proti boleznim, nezgodam, invalidnosti, starosti in brezposelnosti, da uvedejo to zavarovanje v najkrajšem času. Dnevni delavni čas ne sme preséhati 10 ur za nobenega delavca. Delovni čas v rudnikih, neprekidnih obratih in industrijah, ki so zdravju posebno škodljive, naj znaša kvečjemu 8 ur. Otrokom pod 15. letom naj se prepove vsako delo za zaslužek. Mladostne osebe od 15. do 18. leta smejo delati kvečjemu po 8 ur na dan. Za vse delavke in ženske nastavljenke naj bo uveden najvišji delovnik po 8 ur. Pri debati so zahtevali različni delegatje, naj se poteza kongres za to, da dobi direktno zastopstvo na mirovni konferenci.

Stavka na Dunaju. Pri tvrdki Herzfeld, ki ima veliko trgovino blaga za nakit na Bauernmarktu na Dunaju, so zastavkali vsi nastavljenici zaradi prenizkih mezd. Herzfeld je odklonil mirno pot s posredovanjem organizacije, zato so v petek zjutraj vsi nastavljenici zastavkali.

Aprovizacija.

Prodaja moke za stranke. Za stranke se bo prodajala moka od ponedeljka 7. oktobra do vštetega petka 12. oktobra. Na vsako izkaznico se dobi 1 kg moke in sicer: v I. do VI. okraju moka št. 0 kg po 1 K 18 vin. in v VII. do X. okraju moka št. 1 kg po 98 vin. — Ostanek moke je naznaniti zanesljivo v soboto 13. oktobra.

Zelje. Stranke z rdečimi izkaznicami brez A št. 1 do 600 prejmejo kislo zelje v cerkvi sv. Jožefa v torek, 9. t. m. dopoldne. Od 8. do 9. št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do 11. št. 401 do 600. Vsaka oseba dobi 1 kg zelja, vzame ga pa tudi lahko manj. Kilogram stane 80 vin.

Prizadetim srankam se daje v znanje, da razdeljuje mestna aprovizacija nakazila — dokler je kaj blaga v zalogi — za: 1.) pšenični zdrob, za otroke do tretjega leta, ob torkih. 2.) ovseni riž in ovseno moko za doječe matere ob sredah in 3.) moko na zdravniška spričevala ob petkih v mestni posvetovalnici, vselej od devete do dvanajste ure dopoldne.

Krompir. Stranke 5. okraja prejmejo na nova nakazila krompir v skladišču pri Mühl-eisnu na Dunajski cesti v torek 9. t. m. Dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do 11. št. 400 do 600. Popoldne od 2. do 3. št. 601 do 800, od 3. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do

5. štev. 1001 do konca. Vsaka oseba dobi 3 kg, kilogram stane 30 vinarjev.

Špeh za 4. okraj. Nekaj strank četrtega okraja ni dobilo v pondeljek 8. t. m. špeha, ker je izostala oddaja prešičov. Vsem tem strankam pravočasno naznanimo, kdaj pridejo na vrsto.

Meso na rumene izkaznice B. Mestna aprovizacija bo delila v torek 9. t. m. v cerkvi sv. Jožefa med stranke z rumenimi izkaznicami B meso po znižani ceni. Na vrsto pridejo: Od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3 št. 200 do 400, od pol 3 do 3. št. 400 do 600, od 3. do pol 4. št. 600 do 800, od pol 4. do 4. št. 800 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1000 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1200 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1400 do 1600, od pol 6. do 6. št. 1600 do konca. Ena oseba dobi en četrt kg, dve osebi pol kg, 3 do 4 osebe tričetrt kg, 5 do 6 oseb 1 kg, 7 do 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol. Kilogram stane 2 kroni.

Sadje na rumene izkaznice C št. 2201 do konca dobe stranke na dvorišču šole na Ledini v torek 9. t. m. popoldne od 2. do pol 3 št. 2201 do 2300, od pol 3. do 3. št. 2300 do 2400, od 3. do pol 4. 2400 do konca. Vsaka oseba dobi en kilogram, kilogram stane 40 vin.

Sadje na rdeče in rumene izkaznice A dobe stranke na dvorišču šole na Ledini v torek 9. t. m. popoldne. Od pol 4 do 4 pridejo na vrsto vse stranke z rumenimi izkaznicami A, od 4. do pol 5. stranke z rdečimi izkaznicami A št. 1 do 100 od pol 5. do 5. stranke z rdečimi izkaznicami A št. 101 do konca. Vsaka oseba dobi en kilogram, kilogram stane 40 v.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 7. okt. (Kor. u.) Vzhodno bojišče: Pri Seretu je napadel sovražnik včeraj po močni artiljerijski pripravi. Pri sv. Onufriju smo ga zavrtili z ognjem, pri Vaškovicu so napravile avstro-ogrške in nemške čete protisunek in ga premagale. — **Italijansko bojišče:** V odseku sv. Gabriela so se omejili včeraj Italijani na delne sunke, ki so ostali brezuspešni. Na Costabelli so naši gorski oddelki pripeljali 21 bersaljerov iz sovražnih jarkov. — **Albanija:** Nič novega. — Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo. Berlin, 7. okt. (Kor. ur.) Zpadno bojišče: Vsled dežja in burje je bilo bojno delovanje skoraj pri vseh armadah neznatno. Bojno polje Poelcappelle in Zandvoorde je obsopal sovražnik z motilnim ognjem, vmes so bili tudi hujši ognjeni sunki. Pred Verdenom na vzhodnem bregu Moze je od časa do časa oživel bojno delovanje. Tukaj in v nekaterih drugih oddelkih so povzročili poizvedovalni boji mimogrede naraščanje obojestranskega ognja. Naši letalci so napravili fotografije, ki potrjujejo, da so povzročile naše bombe na trdnjavo Dünkirchen močne zmotnjave v mnogih okrajih mesta, zlasti v luki, na kolodvoru in po skladiščih. S tem smo dosegli najbrže prav občutne za preke v angleški službi glede premikanja rezerv. — **Vzhodno bojišče:** Fronta generalfeldmaršala princa Leopolda Bvarskega: Severnovzhodno od Rige, pri Dvinskem in ob Zbruču so artiljerije večkrat močno bojevale. — Fronta generalobersta nadvojvode Jožefa: V Bukovini so napadli Rusi s pomočjo oklopnih avtomobilov naše postojanke pri sv. Onufriju in pri Vaškovicu. Sovražnika smo zavrtili z ognjem, iz Vaškovca so ga pregnale avstro-ogrške in nemške čete s pomočjo protisunkom. Dobili smo ujetnike. — Pri armadni skupini generalfeldmaršala von Mackensena je oživel bojno delovanje artiljerij ob dolnem Seretu in pri Tulcei. — **Macedonska fronta:** Nič posebnega. — Prvi gen. kvart. mojster von Ludendorff.

Dolžnost vsakega sodruga in prijatelja našega lista je, da za list agitira, nabira naročnike in pošlje upravi vse naslove svojih znancev in prijateljev, katerim bi se list poslal na ogled.

Zadnje vesti.

Jažna Tirolska in Alzacija - Lorena.

Amsterdam 7. oktobra. „Tijd“ poroča z Dunaja, da je Avstroogrška pripravljena, napraviti konec krvavi vojni ter skleniti spravo s svojimi nasprotniki. Tudi Nemčija je baje pripravljena, vrniti Belgiji popolno svobodo. Avstrija in Nemčija baje ne ugovarjata rešitvi južnotirolskega in alžaskega vprašanja v obliki, ki bi zadovoljila vse dele.

Nova italijanska ofenziva.

Curich, 7. oktobra. „Secolo“ poroča, da je stalna ameriška vojaška misija zopet prispela v italijanski glavni stan, kar se smatra za dokaz, da se bo nova italijanska ofenziva kmalu pričela.

Kühlmann naslednik Michaelisa?

Haag, 7. oktobra. Berlinski dopisnik katoliškega lista „Tijd“, ki ima stike s cetrumom, poroča svojemu listu, da je med nemškimi prijatelji miru močna struja, ki stremi po tem, da postane državni tajnik dr. Kühlmann Michaelisov naslednik. To gibanje ima svoj vzrok v vojnih ciljih in v osebnosti državnega kancelarja dr. Michaelisa, čigar politika prijatelje miru odbija.

Koalijska vlada v Rusiji.

Petrograd 7. oktobra. Člani vlade so se na dolgi konferenci posvetovali z delegati demokratične konference in kadetov ter z moskovskimi industrialci. Glede sestave koalijske vlade se je dosegel sporazum.

Ruska demokracija za mir.

Petrograd 7. oktobra (Agentura). V zadnji seji demokratične konference je predlagal delegat Dan v imenu minimalistične frakcije socialno demokratične stranke, naj se sklene proklamacija na demokrate vsega sveta. Proklamacija naglašajo potrebo, da se sklene mir brez aneksij in odškodnin na podlagi samoodločbe narodov, pozdravlja misel mednarodne socialistične konference in pozivlja demokrate vsega sveta, naj podpirajo mirovna stremjenja ruske revolucije. Proklamacija je bila odobrena z vsemi glasovi proti 1 glasu.

Mati.

Zanimiv roman iz delavskega življenja.

Spisal M. Gorki.

Cena izvodu je 4 K, po pošti 20 v več.

Dobiva se v knjigarnah in tudi
potom uprave našega lista.

**Najbolj zanimiv in najboljši slov.
ilustrovani tednik so:**

TEDENSKÉ SLIKE

ki priobčujejo vsak teden mnogo zanimivih slik z bojišč in o drugih važnih aktualnih domačih in tujih dogodkih, ter obilo zanimivega čtiva: pesmi, povesti, jako zanimiv, lep detektivski roman, poučne članke in črtice iz gospodinjstva, zdravstva, vzgojeslovja, tehnike in sploh vseh strok poljudnega znanstva.

„TEDENSKÉ SLIKE“ so nepolitičen in nestrankarski ilustrovani tednik, ki je posvečen le zabavi in pouku.

„TEDENSKÉ SLIKE“ bi naj imela naročene vsaka rodbina, vsaka gostilna, kavarna, vsako društvo itd. Zahtevajte „TEDENSKÉ SLIKE“ povsod in pridobivajte naročnikov.

„TEDENSKÉ SLIKE“ stanejo četrt leta K 3'80 pol leta K 7'50 in celo leto 15.— K. Naročite si „TEDENSKÉ SLIKE“ takoj!

Pošljite nam svoj naslov in pošljemo vam 1 številko „TEDENSKÉ SLIKE“ za stonj in poštine prosto na ogled.

Upravništvo lista „TEDENSKÉ SLIKE“

Ljubljana, Frančiškanska ulica 10/I.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Frančiškanska ul. 6,

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

V kratkem izide v založbi

„Umetniške propagande“

== v LJUBLJANI ==

stenska slika

SLOVENSKA MADONA

po orig. znanega umetnika Fr. Klemenčiča. Umetniško v barvah na karton izvršena reprodukcija meri brez okvirja 65×78 cm. in velja za naročnike, ki se priklasijo do

konca tega meseca K 20.—
v bogato pozlačenem okvirju 30.—

Od 1. nov. t. l. dalje oziroma po izidu slike bo znašala
cena brez okvirja K 25.—
z okvirjem 60.—

zaboj in ovojnino za pošiljatev po pošti (železnici) se zaračuna po lastni ceni ali pa se vzame nazaj.

Zahtevajte prospekte in bližja pojasnila v salonu „Umet. prop. v Ljubljani“
Sodna ul. 5.